

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal home page: www.jrtr.org

ISSN:2148-5321

ORMAN İÇİ REKREASYON ALANLARININ EKOLOJİK AÇIDAN İNCELENMESİ

Ercan KARAÇAR^a

Gönül GÖKER^b

^aSinop Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Sinop, Türkiye (ercan_karacar@hotmail.com)

^bÇankırı Karatekin Üniversitesi, Ilgaz Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu, Çankırı, Türkiye (gonulgoker@karatekin.edu.tr)

ARTICLE HISTORY

Received:
13.09.2017

Accepted:
04.12.2017

Anahtar Kelimeler:

Orman
Rekreasyon
Ekoloji

Keywords:

Forest
Recreation
Ecology

ÖZ

Ormanlar ülkeler için önem teşkil eden doğal zenginliklerdir. Özellikle yağış alan alçak ve nemli yerlerde daha sık karşılaşılan ormanlar, başta odun olmak üzere pek çok çeşitli ürünlerin üretilmesinde kaynak teşkil eden ve kendi içerisinde dengeler bulunduran, canlı ve dinamik bir yenilenebilir doğal kaynaktır. İçerisinde ağaçlar, toprak meralar, orman içi suları, yaban hayvanları ve bitkiler gibi birçok türü barındırmaktadır. Ormanlar insanlar için yaşam kaynağı olmanın yanı sıra hiç tükenmeyen bir olgudur. Zamanla ormanlar insanların yaşam alanları dışına kalmış ve boş zamanlarını geçirdikleri alanlara dönüşmüştür. İnsanlar boş zamanlarında eğlenceli, huzurlu ve zaman alıcı faaliyetler aramaktadır. Bu faaliyetler rekreasyonel faaliyetler olarak ifade edilir. Orman içi rekreasyon alanları rekreasyon faaliyetleri açısından uygun alanlardır. Buraların ekolojik durumu da rekreasyon faaliyetlerine katılan bireyler için önem teşkil etmektedir. Bu araştırmanın amacı orman içi rekreasyon alanlarının ekolojik durumunu tespit etmek ve rekreasyon ile ilişkisini ortaya koymaktır.

ABSTRACT

Forests are important natural attractions for countries. Forests, which are more frequent in rainy, low and humid regions, are a vital and dynamic renewable natural resource, which is the source of production of many different products, especially wood, and has its own balances. It contains many species such as trees, forest waters, wild animals and plants. Forest are never-ending fact as well as source of life for people. The forests have gradually become places where people are left out of their habitat and spend their free time. People are looking for fun, restful and time-consuming activities in their free time. These activities are expressed as recreational activities. Forests are among the alternative places preferred by individual participating in recreational activities in their leisure time. That is why there is a relationship between human and nature in the context of recreation. Many of the resources used for recreation are within nature. Forest recreation areas are suitable areas for recreational activities. The ecological condition of these places is also important for the individuals involved in recreational activities. The aim of this research is to determine the ecological condition of forest recreational areas and to reveal their relation with recreation.

***Sorumlu Yazar:** Ercan KARAÇAR

E posta: ercan_karacar@hotmail.com

GİRİŞ

Son zamanlarda, kent yaşamının artması, yoğun trafik, çalışma temposu, stres gibi zihinsel ve fiziksel olumsuz etki yaratan faktörler, insanları boş zamanlarında kendilerini eğlendirecek fiziksel ve ruhsal doyuma ulaştıracak aktivitelerle katılmaya yönlendirmiştir. İnsanlar bu sayede işten arta kalan zamanlarında dinlenmek, gezmek, eğlenmek gibi faaliyetlerle, yorucu ve stresli hayatın yükünden az da olsa uzaklaşıp, moral depolayabilme şansını elde etmektedirler. Bu sebeple boş zaman değerlendirme olgusu günümüzde önem kazanmış ve ortaya rekreasyon kavramını çıkarmıştır.

Boş zamanları değerlendirme etkinliği olan rekreasyon, Gottman ve Glikson'a göre "insan zihninin tazelenmesi, yaşamının canlandırılmasıdır. Rekreasyon, yaratıcı ve kültürel faaliyetlere katılarak bireyin yenilenmesi, biriken arzuların açığa çıkarılmasıdır. Kişinin kendini tatmin veya eğlence için yaptığı uğraşlardır. Sağlıklı yaşamak ve verimli çalışmak dileğinin yerine getirilmesi, olumsuz çevre koşulları nedeniyle oluşan sıkıntı ve stresin atılarak vücut bütünlüğüne kavuşulması için yapılan planlı faaliyetler olarak da görülmektedir (Balcı ve İlhan,2008).

Rekreasyon faaliyetleri kendi içinde mekansal açıdan, "Açık Alan Rekreasyon Faaliyetleri ve Kapalı Alan Rekreasyon Faaliyetleri" olarak iki şekilde sınıflandırılmaktadır. Açık alan rekreasyon faaliyetleri, açık alanda yapılan her türlü sportif (futbol, basketbol, voleybol, tenis vb.) ve doğa temelli (yürüyüş, piknik, kamp, su sporları vb.) faaliyetleri kapsamaktadır.

Doğa temelli rekreasyon faaliyetleri günümüz şehir insanlarının, yorgunluk ve stres atmak için, en çok talep ettikleri açık alan rekreasyon çeşitleridir. İnsanlar herhangi bir rekreasyon faaliyetinde bulunmasalar bile, güzel bir manzara seyretmek ya da temiz bir doğa havası almak için, park, orman, yayla gibi alanları ziyaret etmektedirler.

Açık Alan Rekreasyon Faaliyetleri Kapsamında Ormanlar

Son zamanlarda insanların beklenti ve tercihlerini anlamak için açık alan rekreasyon yönetimi ile ilgili kaynaklar mevcuttur(Simoes, Barata, Cruz,2013). Özellikle ABD'de 2001 yılında yapılmış olan Çevre Raporu anketine göre nüfusun %97 'sinin yıllık açık alan rekreasyon faaliyetlerine katıldığı gözlemlenmiştir (Shrestha, Stein, Clark, 2007).Bu sebeple pek çok gelişmiş ülkede açık alan rekreasyonu ile ilgili araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. ABD yine bu konuda öncü olmaktadır. Daha sonra Kanada, Finlandiya, Hollanda ve İngiltere'de bu konuda araştırmalar yapmaya başlamıştır (Simoes, Barata, Cruz,2013).

İnsanların sportif, estetik, sağlık ve dinlenme gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere planlanan rekreasyonel alanlar, doğal bir ortamda olabileceği gibi kent çevrelerinde oluşturulan kent ormanları içinde de yer alabilir. Bu bağlamda son yıllarda orman alanlarının rekreasyonel odaklı kullanımı yönündeki eğilimler artmıştır (Kaya ve Yılmaz,2013).

Rekreasyon, orman ekosistemi tarafından sağlanmış, pazarlanmayan hizmetlerden en önemlisidir. Orman içi rekreasyonların sosyo-ekonomik faktörler açısından değerini belirleyici pek çok çevresel değerlendirme çalışmaları yapılmıştır (Termansen, Zendarsen, McClean, 2008).

Orman ve Kent Ormanı Kavramı

Ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelerin hızlı olduğu günümüzde orman; ağaç topluluklarının bulunduğu mekân olma yanında, başta odun hammaddesi olmak üzere çok değişik ürünler ve hizmetler üreterek topluma fayda sağlayan, kendi içinde birtakım dengeleri olan, canlı, dinamik ve karmaşık yapıda, karasal ekosistemler içinde en büyük paya sahip çok boyutlu bir düzenek ve yinelenebilir özellikte bir doğal kaynaktır (Aydın,2010).

Kent ormancılığı ise, topluma estetik, ekonomik, psikolojik ve sosyolojik faydalar sağlayan, kent toplum ekosistemleri içinde veya çevresindeki orman kaynakları ve ağaçların, yönetimi teknolojisi, bilimi ve sanatıdır (Sağlam ve Özkan,2001).

Orman İçi Rekreasyon

Orman gibi doğal alanlara yönelik rekreasyon faaliyetleri günümüzde yaygın bir olgudur. Bisiklete binmek, kayak yapmak, yürüyüş ve güzel manzaralı bir ortamda piknik yapmak gibi aktivite talepleri bu alanlara olan ziyaretçi sayısını artırmaktadır (Elands ve Marwijk,2012).

Orman rekreasyon alanları; “bir orman bütünlüğü ya da bir orman parçası üzerinde, açık havada dinlenmeye ilişkin çeşitli insan etkinlikleridir”. Bu etkinlikler genelde piknik, atlı-yaya yürüyüşleri, kılavuzlu turlar, çeşitli spor etkinlikleri, manzara seyri vb. olabileceği gibi hiçbir bedensel etkinlikte bulunmaksızın bir süre orman havasını teneffüs etme, orman ekosistemine özgü ortam içinde zihinsel ve bedensel dinlenme şeklinde de olabilmektedir (Kaya ve Yılmaz,2013).

Orman alanı rekreasyon faaliyetleri son yıllarda artarak önem kazanmıştır (Mann, Pouta, Gentin, Jensen,2010). Kentsel alanlara yakın ormanlar insanlar için rekreatif faaliyet imkanı sağlamaktadır. Ormanlar gibi doğal ortamlarda vakit geçirmenin insanların fiziksel ve ruhsal sağlığına olumlu etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Doğanın sosyal etkileşim ve fiziksel aktivite üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır. Hem bireysel olarak hem toplumsal olarak katılımı artan açık alan faaliyetlerinin toplum üzerinde yararlı olduğu kabul edilmektedir (Eriksson ve Nordlund,2013).

Doğa temelli ve açık alan rekreasyon faaliyetlerine olan taleplerdeki artış, insanların bu alanlara ücretsiz erişimleri ve dinlenme fırsatları bulmaları konusunda sosyal sorunları da ortaya çıkarmıştır. Fransa’da ormanların % 70’i özel sektöre ait özel dinlenme ve rekreasyon alanı olarak kullanılmaktadır. Almanya, Norveç ve Finlandiya gibi Avrupa ülkelerinde insanların orman alanlarına girişi serbest iken Fransa’da özel mülke ait olduğu için serbest giriş yasaktır (Gadaud ve Rambonilaza, 2010).

İskandinav ülkelerinde ise kereste ticaretinden elde edilen gelirlerin belirli bir yüzdesi belediyeye ait orman rekreasyonel alanlarındaki eğlence talepleri için kullanılmaktadır (Horne, Boxall, Adamowicz,2005).

ABD, Avusturya, İsviçre ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde yaygın olmakla birlikte; Türkiye’de yeni yeni telaffuz edilmeye başlanan orman içi ve çevresi alternatif turizm faaliyetleri, bu bölgelerdeki kalkınmaya fayda sağlamaktadır (Esengün, Akça,Sayılı).

Türkiye’de Rekreasyon Alanları ve Muhafaza Ormanları

Türkiye’de Rekreatif faaliyet amacı ile kullanım ve koruma altında tutulan orman ve mesire alanları Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1.Türkiye’de Rekreatif Faaliyet Amacı İle Kullanım ve Koruma Altında Tutulan Orman ve Mesire Alanları

Adana, Osmaniye	Menekşe, Kızılkaş, Sarıçam I, Sarıçam II, Kırgazinasu, Karacaoğlan, Atatürk Obruk Şelalesi, SumbasDöğenli, Zorkun, Kadirli, Koçlu, Alpu, Cehennemdere, Yerköprü, Karapınar, Dokuzoluk, Çevlik- Kızıldağ, Topalak Dörtler, Varda Köprüsü, Adnan Menderes Posta Yolu, Fındıklı Tavşantepe, Yörük Ormanı, Sakıp Sabancı Kent Ormanı, Seyhan Kent Ormanı, Osmaniye Kent Ormanı.
Adapazarı, Kocaeli	Maşukiye, Kartepe Karpuz Çatlatan, Aşıklar Tepesi
Amasya,Tokat, Samsun, Çorum	Ketendere, Nebağlası, Reşadiye Şehir Ormanı, Karaçam Düden, Kurtgölü, Çakırlar Korusu, Atakum, Mahmurdağı, Adatepe.Şehir Ormanları
Ankara, Kırıkkale, Çankırı,	Kılıçlar, Serinyayla, Meşelidağ, Çaldağ, Beynam, KızılcihamamDurasan, Deliklitaş,Karababa, Özdere, Karaören,Ilgaz Kırkpınar, Hacıkadın, Mamak.
Antalya,	Sarısu, Göynük, Türkler, Sarıçtepe, Beldibi, Konaklı, Konyaaltı, Kargılı Dere, Çavuşköy, Korkuteli, Alara, Adrasan, Türkbeleni, Yeşilköy, Kargıçayı, Rhodiapolis, Çapalık, Zomana, Antalya Kent Ormanı, Alanya ve Finike Kent Ormanları,
Artvin	Acıelma, Kent Ormanı
Balıkesir, Çanakkale	Kertil, Paşalimani, Talımalanı, Abroz, Sululku Çeşme, Ayvacık Çamlığı, Bozcada, Handeresi, Şehitlik Koruluğu, Kent Ormanları,

Bolu,Düzce	Sarıcalar, Çamlıpınar, Çubuk Gölü, Şirinyazı, Göktepe Kocaoluk, Değirmen Tepe,Gölyaka, Gerede Kent Ormanı, Bolu ve Düzce Kent Ormanları
Bursa, Yalova, Bilecik	Akgüvercin, Atatürk Ormanı, Arapkuşusu, Burhaniye, Çağrısın, Saitabat Şelale, Dağyenice, Değirmenboğazı, Görükle, Gümüştepe, Güzelyalı, Karlık, Kayapa, Kum Plajı, Harmancık, Kirazlı, Kuştepe, Yeniköy Kampalanı, Boğazköy, Bozüyük Kent Ormanı, Bursa ve Yalova Kent Ormanları.
Denizli, Uşak,	Kaletepe, Akyar Göleti, Yatağan, Uzunpınar, Yenişehir, Karataş, Akvadi, Kefe Yaylası, Gökpınar, Bağbaşı, Server Gazi, Akse Çamlığı, Yenice Göleti, Hacı Kadem Çamlığı, Üniversite Ormanı, Karaağaç Köyü, Osmandere, Banaz Kent Ormanı,
Elazığ, Bitlis, Muş, Hakkari, Malatya, Tunceli,Bingöl, Van	Zafran, Genc, Güroymak, Kanyon, Tatvan, Yukarı Yongalı, Yaylapınar, Tepehan, Mamaki, Yukarı Çakmak, Ejderha Tepesi Kent Ormanı, Bingöl Kent Ormanı, Van Kent Ormanı, Muş ve Tunceli Kent Ormanları
Erzurum, Erzincan, Ardahan, Ağrı, Iğdır, Kars,	Mecidiye Mesire Alanı, Kiremitlik Tabya Mesire Alanı, Tortum, Uzunoluk, Çakırüzüm, Posof, Atatürk Kent Ormanı, Ağrı Kent Ormanı, Egemenlik Kent Ormanı, Iğdır Kent Ormanı, Kars Kent Ormanı, Abdurrahman Gazi Kent Ormanı, Ardahan Kent Ormanı
Eskişehir, Afyon	İhsaniye, Hamamcalı, Çıkrık, Mollatepe, Abdalbağı, Dişli Tepesi, Bolvadin, Palamutluk, Bayat Belediyesi, Emirdağ Belediyesi, Sandıklı, Tazlar, Tazlar, Çakıcı, Mahmudiye, Gülpınar, Kocakır, Karataş, Akpınar, Afyon Karahisar Kent Ormanları, 25 Ağustos Zafer Kent Ormanı. Emirdağ ve Dinar ve Eskişehir Kent Ormanları.
Giresun, Ordu,Sivas	Çaybaşı Savah Çimeni, Küçükdere, Kurttepe, Hıdırellez Tepe, Gürgen Tepe, Meşedüzü, Çiçek Meydanı, Ordu, Ünye ve Aybastı Kent Ormanları
Isparta, Burdur	Gönen Göleti, Keçiborlu Göleti, Barla Çamdağı, Gökpınar, Kozluca, Kemer, Kızılkaya, Böğrüdelik, Isparta,Eğirdir ve Yalvaç Kent Ormanları, Burdur Kent Ormanı
İstanbul, Tekirdağ, Edirne	Akçakese, Esentepe, Sofular, Avcıkoru, Sahilköy, Kızılcağ, Değirmenyani, Küpelitaş, Çayırbaşı, Kalatepe, Taşoluk, Kayabaşı, Boğazköy, Kemerburgaz, Ayazağa, Kurtyolu, İmrahor, Aziz Paşa, Tayakadın, İneğiz Köyü, Maraşal Fevzi Çakmak, Esetçe, İkizgöller, Kazakgölü, Kartaltepe, Kızılpınar, Karahıdır, Sakızköy, Heybeliada, Burgazada, Çırçır, Alemdağ, Taşdelen, Göztepe, Kaynarca, Poyrazköyü, Beykoz Karlıtepe, Kaymakdonduran, Devgeçidi, Gülensu, Karasuderesi, Fındıklı, Akfırat, Aydos, Ömerli, Hüseyinli, Bozhane, Ögümce, Sultanbeyli Kurnaköyü, Şalgamlıdere Köyü, Sazandıra Meşelik, Laladere, Mertgölü, Gazikent Ormanı, İstanbul Avrupa Yakası Uluslar arası Kent Ormanı, Kırklareli Kent Ormanı, Anadolu Yakası Kent Ormanı, Tuzla Kent Ormanı, Ayazma Kent Ormanı, Ulusal Kent Ormanı.
İzmir, Manisa,	Keçikalesi, Ayşekadın, Aliyağbasan, Pamucak, Seyirtepe, Yeşilkuşak, Kırıklar, Cennet Vadisi, Kaynaklar, Sarnıç, Aliaga, Karabel, Kemalpaşa, Ören, Yaşampark, Ziyarettepe, Koru Sahili, Kalemlik, Klaros, Kısıkköy, Yaka, Alaçatı, Sarıgöl, Irlamaz, Gökkaya, Kocamurtluk, İzmir, Kula, Gördes, Aksihar ve Manisa Kent Ormanları
Gaziantep, Kahramanmaraş, Hatay,	Bağlarüstü, Güzelyayla Koyu, Tahtaköprü, Kınalıtepe, İbrahimli, Kıracıtepe, Belkıs, Oğuzeli, Şahintepesi, Pınarbaşı, Malikejder, Baskonus, Cephanelik Dere, Menzelet Barajı, Erikçe Kent Ormanı, Arslanbey Kent Ormanı, Kahramanlar Kent Ormanı.
Kastamonu, Sinop	Yeşilağlı, Yarılıgöz, Masruf, Küçüksu, Yeşilgöl, Akgöl, Altıngöl, Burnuk, Kuzkoy, Cerciler, Bektaşaga, Söğürtler Sırtı, Ayandon, Ayancık, Sinop ve Kastamonu Kent Ormanları.

Kayseri, Niğde, Sivas, Yozgat, Nevşehir	Aksu, Kardeşler, Şerefiye, Alacahan, Kocaalan, Tekke Bayırı, Bağdilli, Sorgun Çevrik, Hisarbey, Kiranardi, Atatürk Kent Ormanı, Sivas, Yozgat ve Nevşehir Kent Ormanları.
Konya, Karaman, Aksaray	Kızılören Çamlık, Konya, Akkişla, Yalılıyük, Selçuklu, Akşehir, Doğanhisar Gölcük, Kızılören, Tavusbaba, Kamışlıçukur, İvriz, Dereköy, İskender, Helvadere, Gökçe Barajı, Konya, Meram, Akşehir ve Karaman Kent Ormanı.
Kütahya	İsmail Altınay, Dede Çamlığı, Kusu, Gölcük, Sabandere, Kösekalfa, İbrahim Yılmaz ve Ebe Çamlığı Kent Ormanları.
Mersin	Çamlıdere, Büyükkeçeli, Kemer, Narlıkuyu Akyar, Şehir Ormanı.
Muğla, Aydın	Akif Ersoy, Asi Koyu, Şerefler, Akkaya, Kircagedre, Karapınar Köyü, Yiğintas, Adnan Menderes, Babadağ OİDY ve Hava Sporları, Gökova, Çamlıburun, İncekum, Bucak, Göktepe, Yaras, Eski Göcek Orman Deposu, Kumluova, Yılanlı Yörtük, Gerisburnu, Beypınarı, Adnan Menderes, Kuşadası, Muğla.
Şanlıurfa, Siirt, Diyarbakır, Adıyaman, Mardin, Şırnak	Başur, Alıdağı, Karagöl, Karadağ, Gölpınar, Diyarbakır, Siirt, Şırnak ve Şanlıurfa Kent Ormanları.
Trabzon, Gümüşhane, Rize, Bayburt,	Sarmaşık Koyu, Magmat, Sazalan, Tikibeli, Ozlu Koyu, Ağaçaş, Altınpınar, Unlupınar, Ayanosa, Soğuksu, Gürcüdüzü, Tiron, Solaklı Gölet, Hostaval Şelalesi, Arapdüzü, Gümüşhane, Bayburt ve Rize Şehir Ormanları.
Zonguldak, Karabük, Bartın	Beştepeler, Eflani, Belendağ, Çaycuma Pehlivanlar, Radartepe, Abdipaşa, İnkum, Aladağ, Bartın Kent Ormanı, Zonguldak, Safranbolu, Karabük Kent Ormanları.

Kaynak:<http://www.ogm.gov.tr>

Orman İçi Rekreasyon Alanlarının Ekolojik Açından İncelenmesi

İnsanın çevre üzerindeki etkisi, yaklaşık kırkbin yıldan beridir, Pleistosen buzul devrinin en son safhasından başlamış ve sanayi devrimiyle hız kazanarak günümüze kadar gelmiştir (İbret ve Aydınözü,2006).

Peterson ve arkadaşlarına (1990) göre “*rekreasyon*” insanların arzu ederek boş zamanlarında gerçekleştirdikleri dinlenme faaliyetleri, “*etki*” ise ziyaretçiye bağlı istenmeyen fiziksel tahribatlardır. Tamamıyla doğal çevrenin korunmuşluğuna ve bitki örtüsü, yüzey şekilleri gibi peyzaj faktörlerine bağlı rekreasyonel faaliyetlerinin uzun vadeli sürdürülebilmesi ve aynı zamanda doğal çevrenin korunabilmesi için bu faaliyetlerinin etkilerinin bilimsel yöntemler ile belirlenmesi ve istenmeyen ziyaretçi etkisinin en az düzeyde tutulması ihtiyacı vardır (Atik,2013).

Orman Tahribatları

Orman kaynakları karmaşık ve heterojen bir yapıda olduğundan, yani çok sayıda alt sistem içerdiğinden, her alt sisteme gönderilecek farklı etkiler, farklı bileşimlerde sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Hiçbir doğal kaynak, orman kaynakları kadar çok sayıda ve farklı bileşimlerden oluşmamakta ve karmaşık ve çok boyutlu sonuç alma olanağı vermemektedir (Akyol,2010).

Orman içi rekreasyon alanlarında ziyaretçilere bağlı olarak ortaya çıkan, erozyon ve doğal hayat kirliliği oluşmaktadır. Avrupalı bilim adamlarının yapmış olduğu pek çok çalışmalara göre, çöp yığı, gürültü, trafik, ticari sömürü, yangın gibi pek çok olumsuz etkiler bu alanlarda tahribat yaratmaktadır (Elands ve Marwijk,2012).

Farklı rekreasyonel kullanım tipi ve yoğunluğuna sahip rekreasyonel etkinlikler bu faaliyetlerin gerçekleştirildiği alanların bitki örtüsü özelliklerini ve toprak özelliklerini (toprak nemi, sıkışma derecesi ve organik madde ortalama değerlerini) önemli oranda ve düzeylerde etkilemektedir. Doğal alanlarda kontrolsüz ve bilinçsiz gerçekleştirilecek her türlü turizm ve rekreasyon faaliyeti bu alanlarda bulunan endemik bitki türlerini tahrip ya

da yok etmekte, alanın toprak özelliklerini olumsuz etkilemekte bunun neticesinde bu alanın özelliklerini yitirmesine sebep olmaktadır (Müdderisoğlu, Yıldız vd,2013).

Ormana zarar veren en önemli nedenler arasında bulunan orman yangınları, dünyada ormanların devamlılığını tehlikeye sokan etkenlerin başında gelmektedir. Yangınlar, dünya genelinde her yıl milyonlarca hektar orman alanının kaybolmasına, büyük oranda yangınla mücadele masraflarına, ormanların birçok işlevinin yok olmasına ve aynı zamanda can ve mal kayıplarına neden olabilen en önemli tehdittir (Kılıç,2012).

Bölgesel ekonomi üzerinde etkisi olan orman rekreasyon alanlarındaki yangınlar en önemli kaygılardan biridir. Örneğin; Amerika Birleşik Devletlerinin batısında son zamanlarda orman yangınları tarihi bir boyuta ulaşmıştır(Berrens, Starbuck ,Mckee, 2006).

Ülkemizin de içinde bulunduğu Akdeniz havzasındaki bazı ülkeleri incelediğimizde, 2010 yılında Fransa'da 3.900 adet yangında 10.300 ha orman alanı, Portekiz'de 22.026 adet yangında 133.090 ha orman alanı, İspanya'da 11.475 adet yangında 54.770 ha orman alanı, İtalya'da 4.884 adet yangında 46.537 ha orman alanı yanmıştır. 2000-2010 yıllarının ortalamalarını dikkate aldığımızda ise Fransa'da 4.360 adet, Portekiz'de 24.684 adet, İspanya'da 17.736 adet ve İtalya'da 7.043 adet yangın çıktığı görülmektedir (Kılıç,2012).

Sürdürülebilir Orman Yönetimi

Doğal kaynaklardan biri olan orman alanlarında, en önemli konulardan biri sürdürülebilir orman yönetimidir. Orman politikalarında sürdürülebilirlik kavramı sosyal, ekonomik, politik, etik ve çevresel değerleri birlikte kapsamaktadır. Son yıllarda geleneksel orman yönetimi kavramı sürdürülebilir orman yönetimi kavramı şekline dönüşmektedir (Cengiz,2009).

Sürdürülebilir orman yönetimi ile ilgili ilk çalışmalar, 1987 yılında Uluslararası Tropikal Yuvarlak Odun Örgütü (ITTO) tarafından başlatılmış ve 1990 yılında Avrupa Ülkeleri Orman Bakanları ile Strasburg'da toplantı düzenlenerek sürdürülebilir orman yönetimini de içeren çeşitli kararlar alınmıştır. Sonrasında 1992 yılında Rio'da yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda kabul edilen Gündem 21 ve Ormanlık Prensipleri ile ormanların korunmasının ve yönetiminin üzerinde önemle durulmuştur (Türkoğlu,2011).

Kamu rekreasyon alanları için politik düzeyde rehberlik edecek verimli bir planlamaya ihtiyaç vardır (Mann, Pouta, Gentin, Jensen,2010).Yönetimlerin hem insanların orman içi rekreasyon alanlarına erişimlerini kolaylaştıracak hem doğal hayatın bozulmasını engelleyecek şekilde dengeyi sağlaması gereklidir (Elands ve Marwijk,2012). İnsanların çevre yönetimi ile ilgili bilgilendirilmeleri faydacı ve ekolojik bir yönelimi süreklilik haline getirebilir. Orman kaynaklarının öneminin bilinmesi, ziyaretçilerin duygusal ve felsefi değerlere açık, etik ve vicdani yönden kendini geliştirmeleri ile ilgilidir (Li, Wang, Liu, Weng,2010).

Ormanların şimdiki ve gelecek nesillerin sosyal, ekonomik, ekolojik, kültürel ve manevi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yönetilmesi fikriyle ortaya çıkan sürdürülebilir orman yönetimi uygulamalarının tüm dünyada yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi için süreçlerin başlatılması gerektiği benimsenmiştir. Sürdürülebilir orman yönetimi süreçleri şu şekilde oluşmuştur (Türkoğlu,2011).

- ITTO Süreci
- Helsinki Süreci,
- Montreal Süreci,
- Orta Amerika Süreci,
- Tarapoto Önerisi,
- Kurak Zon Afrika Süreci,
- ATO Süreci,
- Yakın Doğu Süreci

SONUÇ

İnsanların boş zamanlarında eğlenmek ve dinlenmek amacı ile ziyaret ettikleri orman içi rekreasyon alanları, yoğun ziyaretçi akımı karşısında ağır tahribatlarla karşı karşıya kalmaktadır. Piknik yapılan yerlerde oluşan çöp birikintileri, poşetler, cam şişeler, plastik bardak ve şişeler, büyük bir yangına neden olacak durumlar bunların başında gelmektedir. Tüm bunlar bilinçli bir tüketici profiline olmamasından kaynaklanmaktadır.

Orman içlerinde yürüyüş amaçlı yapılan yolların kullanılmaması, doğal ortamdaki bitkilerin, çiçeklerin, toprağın ezilmesine, toprak yapısının ve floranın dengesinin bozulmasına sebebiyet vermektedir. Orman içlerindeki ağaçlarda bu bilinçsiz kullanımdan zarar görmektedir.

Orman içi rekreasyon alanlarının ormanların sürdürülebilir bir orman yönetimi dahilinde, kullanılması gerekmektedir. Yerel yönetimlerin, sivil kuruluşların ve özel sektör sahiplerinin, bu konuda bir araya gelerek ortak görüş noktasında, bir takım standart ve kurallar belirlemesi zorunludur.

Henüz ilkokul çağlarında çocuklar doğa hakkında bilgilendirilmeli, doğal alanları nasıl kullanacakları konusunda bilinçlendirilmelidirler. Erozyon, ağaç kesimi gibi durumlar yeşil alanların varlığını yavaş yavaş yok etmektedir. Türkiye’de oksijen deposu olan Kaz Dağları bu tehlike ile karşı karşıya olan yerlerden sadece birisidir.

Doğayı sevmek ve korumak her yaşta her insanın görevi olmalıdır. Rekreasyon faaliyetleri doğanın doğal dengesi bozulmadan sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda, gelecek kuşaklarında bu güzelliklerden faydalanmasını sağlayacak şekilde gerçekleştirilmeli herkes bu konuda bilinçlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akyol, A. (2010) “Sürdürülebilir Orman Yönetimi Ölçüt ve Göstergelerinin Türkiye Modeli”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Ana Bilim Dalı, Isparta.
- Aydın, Z. İ., (2010) “Eko Turizmin Türkiye Orman Köyleri Kalkınmaları Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkilerinin Ölçümü (Artvin-Camili Biyosfer Rezerv alan Örneği)” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Ana Bilim Dalı, Trabzon.
- Atik, M. (2013) “Rekreasyonel Faaliyetlerin Doğal Çevreye Etkilerinin Belirlenmesinde Yöntem Yaklaşımları: Olimpos-Beydağları Örneği” II. Rekreasyon Araştırma Kongresi’nde sunulmuştur. 31 Ekim – 03 Kasım, Kuşadası, Aydın.
- Balcı, V. ve İlhan, A. (2006) “ Türkiye’deki Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi”, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2006, IV (1) 11-18.
- Berrens, R.,Starbuck, C.,McKee, M. (2006) “Simulating Changes in Forest Recreation Demandand Associated Economic İmpacts due to Fire and Fuels Management Activities” Forest Policy and Economics, (8) 52–66.
- Cengiz,T. (2009) “Rekreasyon Eğilimlerindeki Değişime Zamanın Etkisinin Saptanması:Artvin- Kafkasör Ormanı Rekreasyon Alanı Örneği”, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 6 (2) 149-161.
- Elands, B. Marwijk, R. (2012) “Policyand Management forForestand Nature Based Recreation and Tourism”, Forest Policy and Economics, (19) 1-3.
- Eriksson, L. ve Nordlund, A. (2013) “How is Setting Preference Related to İntention to Engage in Forest Recreation Activities?”, Urban Forestry& Urban Greening, UFUG-25369; No. of Pages 9.
- Esengün, K.,Akça, H.,Sayılı, M.(2002) “Dağlık ve Ormanlık Allanlarda Kırsal Turizm Faaliyeti ve Sürdürülebilir Kalkınma” I. Ulusal Ormanlık kooperatifleri Sempozyumu’nda sunulmuştur, 22-23 Mart, Kastamonu.
- Gadaud, J. ve Rambonilaza, M. (2010) “Amenity Values and Payment Schemes for Free Recreation Services From Non-İndustrial Private Forest Properties:A French Case Study”,Journal of Forest Economics, (16) 297–311.
- Horne, P.,Boxall, P.,Adamowicz, W.(2005) “Multiple-use Management of Forest Recreation Sites:a Spatially Explicit Choice Experiment” Forest Ecology and Management (207) 189–199.
- İbret, Ü. ve Aydınözü, D. (2006) “Küre Dağlarında Yerleşme Tarihi İçerisinde Orman Tahribatı ve Çıra Alımı Sorunu Üzerine Coğrafi Açından Bir İnceleme” Gazi Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, Cilt:6, No:2.

- Kaya, S. ve Yılmaz, F. (2013) “Ankara’nın Saklı Kalmış Değeri: Beynam Mesire Alanı’nın Rekreatiyonel Potansiyelinin Saptanması Ve Değerlendirilmesi” II. Rekreatiyon Araştırma Kongresi’nde sunulmuştur. 31 Ekim – 03 Kasım, Kuşadası, Aydın.
- Kılıç, H. (2012) “Orman Yangınları ve İnsan İlişkisi: Antalya Orman Bölge Müdürlüğü Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankırı karatekin Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Ana Bilim Dalı, Çankırı.
- Li, C., Wang, C., Liu, S., Weng, L. (2010) “Forest Value Orientations and Importance of Forest Recreation Services”, *Journal of Environmental Management*, (91) 2342-2348.
- Mann, C., Pouta, E., Gentin, S., Jensen, F. (2010) “Outdoor Recreation in Forest Policy and Legislation: A European Comparison”, *Urban Forestry & Urban Greening*, (9) 303–312.
- Müdderisoğlu, H., Yıldız, O., Çakır, G., Aksoy, N., Kaya, L., Demir, Z., Uzun, S., Aşıkutlu, H. (2013) “Doğal Alanlardaki Farklı Rekreatiyonel Faaliyetlerin Ekolojik Etkileri” II. Rekreatiyon Araştırma Kongresi’nde sunulmuştur. 31 Ekim – 03 Kasım, Kuşadası, Aydın.
- Sağlam, S. ve Özkan, U. (2011) “Kent Orman Kavramı ve Planlama Örnekleri”, I. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu’nda sunulmuştur, Kahramanmaraş.
- Shrestha, R., Stein, T., Clark, J. (2007) “Valuing Nature-Based Recreation in Public Natural Areas of the Apalachicola River Region, Florida” *Journal of Environmental Management* (85) 977–985.
- Simões, P., Barat, E., Cruz, L. (2013) “Using Count Data and Ordered Models in National Forest Recreation Demand Analysis”, *Environmental Management*, (52) 1249–1261.
- Termansen, M., Zandersen, M., McClean, C. (2008) “Spatial Substitution Patterns in Forest Recreation”, *Regional Science and Urban Economics*, (38) 81–97.
- Türkoğlu, T. (2011) “Türkiye’deki Orman Endüstrisi İşletmelerine Sürdürülebilir Orman Yönetimi Çerçevesinde Odun Hammaddesi Tedariki ve Orman Ürünlerinin Sertifikasyonu” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Ana Bilim Dalı, Isparta.
- <http://www.ogm.gov.tr/Sayfalar/Ormanlarimiz/MesireYerleri.aspx> ”Orman Genel Müdürlüğü Odun Dışı Ürün ve Hizmet Dairesi Başkanlığı Mesire Yerleri Bilgi Tablosu” (Erişim: 08.12.2013)